

Nr 53.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 9 april 1913.

» » » i Andra kammaren den 9 april 1913.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts
i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande
av anslag till byggande av fiskehamnar.*

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 1.)

Till Konungen.

I punkt 60 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen *dels* att av det utav 1911 års Riksdag beviljade anslaget å 2,788,000 kronor till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa utav fiskehamnskommissionen föreslagna hamnar å extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 464,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela, för ifrågavarande ändamål användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att i hamnarna bedrivs, bör för det gemensamma behovet avsöndras, *dels ock* att medgiva, att kostnaden för anordnande under byggnadstiden, på sätt i statsrådsprotokollet angivits, av en särskild hamnavdelning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må utgå från de för byggande av omförmälda hamnar anslagna medel.

År 1905 beviljade Riksdagen anslag för verkställande av undersökning av de lokala förhållandena å Sveriges kuster med hänsyn till behovet av och betingelserna för anläggning av nya och förbättring av redan befintliga fiske- och mindre hamnar. På grund härav förordnade Kungl. Maj:t, att en kommission skulle tillsättas med uppdrag att företaga en sådan undersökning samt till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen avgiva en på de gjorda iakttagelserna grundad utredning

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 14 saml. 21 häft. (Nr 53.)

1:o) om de behov, som kunde förefinnas av anläggning av fiske- eller nödhamnar utöver redan befintliga anläggningar av sådant slag,

2:o) om de särskilda platser, som kunde erbjuda de bästa betingelserna för sådana nya anläggningar såväl med hänsyn till anläggningskostnadernas begränsning som hamnarnas framtida bestånd och möjligheterna för deras utveckling,

3:o) om redan befintliga hamnars behov av fördjupning och förbättring samt arten och omfattningen av de härför erforderliga åtgärderna,

4:o) om arten och omfattningen av den rörelse, som ägde rum i de nu befintliga hamnarna, och om de utvecklingsmöjligheter, som dessa erbjöde,

5:o) om storleken av de årliga underhållskostnader, som de befintliga mindre hamnarna och fiskehamnarna hittills krävt, samt om sannolika storleken av den årliga underhållskostnad, som kunde förväntas bli erforderlig efter hamnens fördjupning och förbättring efter av kommissionen angivna allmänna grunder, samt

6:o) om storleken av de årliga hamnavgifter och fisketionden, som utan att verka oskäligt betungande för fiskerinäringens idkare kunde bestämmas att vid respektive hamnar och fiskelägen utgå såsom avgifter till en för underhållet av fiske- och nödhamnar samt mindre hamnar avsedd allmän hamnfond.

Vidare meddelade Kungl. Maj:t föreskrifter om kommissionens sammansättning samt uppdrog åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen att fastställa plan för kommissionens arbeten och meddela de närmare bestämmelser i avseende å kommissionens verksamhet, som kunde finnas erforderliga.

Med anledning av detta bemyndigande tillsatte styrelserna den 21 november 1905 den beslutade kommissionen och meddelade närmare bestämmelser för dess verksamhet. Jämlikt dessa bestämmelser borde kommissionen verkställa en ingående utredning om i Sverige behövliga hamnarbeten, i vad dylika arbeten avsåge nödhamnar, fiskehamnar och mindre hamnar, och därvid på de särskilda platserna söka att, med ledning av förhandlingar med fiskeribefolkningen och distriktets lotsar eller andra med fiskerinäringens speciella betingelser samt de lokala vind- och strömförhållandena m. m. förtrogna personer, till huvuddragen bestämma planläggningen för respektive nyanläggningar eller utvidgnings- och förbättringsarbeten samt därefter utarbета utkast till de hamnarbeten, som kommissionen funne sig böra förordade till utförande, så att kommissionens utredning med betänkande och förberedande hamnförslag kunde bilda en allmän plan, som så vitt möjligt kunde

sedermåra följas vid verkställande av de erforderliga detaljundersökningarna och upprättande genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg av fullständigt utarbetade arbetsplaner för de hamnarbeten, som av kommissionen förordats såsom behövliga. Det skulle vidare jämväl ingå i kommissionens uppdrag att avgiva yttrande och utredning beträffande de åtgärder, som från statens sida kunde anses erforderliga, för att vårt lands hamnväsen, i vad det avsåge fiskehamnar, nödhamnar och mindre hamnar, kunde för framtiden så ordnas, att

dels nyanläggnings- och förbättringsarbeten kunde under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ledning på det för staten och fiskerinäringen förmånligaste sättet komma till utförande,

dels och dessa hamnars underhåll kunde av staten övertagas och genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för statens räkning handhas och ombesörjas.

Den sålunda tillsatta s. k. fiskehamnskommissionen — vilken i februari 1909 avslutade sina arbeten — framlade i sitt betänkande förslag därom, att staten skulle bygga och för framtiden underhålla hamnanläggningar, huvudsakligen för fiskets behov, vid 44 närmare angivna platser utmed rikets kuster ävensom att staten därjämte skulle lämna ett anslag en gång för alla till hamnarbeten å 35 andra platser, varest hamnarna skulle under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kontroll byggas och för framtiden underhållas av intressenterna själva.

Av kommissionens beräkningar framgår, att samtliga kostnader för de hamnarbeten, som skulle utföras av staten, upptagits — med 15 procent förhöjning för täckande av utgifter för kontroll under arbetets utförande m. m. — till kronor 4,650,300: —
 Det belopp, varmed staten skulle bidra en gång för alla till hamnarbeten, som skulle utföras och underhållas av intressenterna själva har beräknats till » 434,800: —

Summa kronor 5,085,100: —

Av omförmälda 79 hamnar vore, enligt kommissionens åsikt, 31 av beskaffenhet att bära i första hand komma till utförande. Återstående 48 hamnar skulle däremot kunna anstå och utföras först i andra hand. Samtliga arbetena beräknades kunna fullbordas inom en tid av 5 år. Av nämnda 31 hamnar skulle 24 anläggas och underhållas av staten, men de 7 övriga av intressenterna själva med statsbidrag. Den ordningsföljd, vari berörda 31 hamnar enligt kommissionens uppfattning

borde komma i fråga att byggas och de av kommissionen härför beräknade kostnaderna framgå av följande förteckning, i vilken namnen på hamnar, som skulle erhålla statsbidrag allenast en gång för alla, kursiverats:

	Kronor.	Kronor.
1. Träslöv, Hallands län	315,000	—
2. Glommen » »	292,000	—
3. Grundsund, Göteborgs och Bohus län	224,000	—
4. Kivik, Kristianstads län	67,000	—
5. Hönö-Klåva, Göteborgs och Bohus län	99,000	—
6. Gislöv, Malmöhus län	174,000	—
7. Grönhögen, Kalmar län	136,000	—
8. Hellevik, Blekinge län	259,000	—
9. Nogersund » »	58,700	—
10. Herrevik, Gottland	155,000	—
11. Smögenholmarna, Göteborgs och Bohus län	170,000	—
12. <i>Barsebäck, Malmöhus län</i>	—	30,000
13. <i>Råå » »</i>	—	100,000
14. Värskar, Kalmar län	45,000	—
15. Byxelkrok » »	217,000	—
16. <i>Prästgrundet, Gävleborgs län</i>	—	10,500
17. Gäddbäcksund, Västernorrlands län	80,000	—
18. Stenshamn, Blekinge län	70,000	—
19. Bergö, Gävleborgs län	30,000	—
20. Fågelsund, Uppsala län	87,000	—
21. <i>Utvalnäs, Gävleborgs län</i>	—	20,000
22. Sanna å Bremön, Västernorrlands län	160,000	—
23. Lutterhorn, Gottland	37,000	—
24. Kapelludden »	60,000	—
25. <i>Vänborg »</i>	—	15,000
26. <i>Faludden »</i>	—	11,000
27. <i>Agö, Gävleborgs län</i>	—	15,000
28. Grisslan, Västernorrlands län	10,000	—
29. Stendörren, Södermanlands län	5,800	—
30. Långö, Sävsundet » »	5,200	—
31. Bokö » »	3,600	—
Summa	2,760,300	201,500

Uti väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt lantbruksstyrelsens gemensamma utlåtande, varmed ämbetsverken till Eders Kungl. Maj:t överlämnade fiskehamnskommissionens förenämnda betänkande och förslag, framhöllo ämbetsverken till en början, att då de av kommissionen utarbetade hamnplanerna vore att anse allenast såsom utkast, så måste fullständigt detaljerade arbetsplaner upprättas för varje särskilt arbete, när detta skulle bringas till utförande.

De för arbetena beräknade kostnaderna torde därför enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning säkerligen komma att ställa sig högre, än av kommissionen endast ungefärligt angivits. Tydligt vore nämligen, att kommissionen icke kunnat ingå i så detaljerade undersökningar, som måste ske, då fråga bleve om utarbetande av de definitiva arbetsplanerna. Först vid verkställande av kostnadsberäkningarna med ledning av definitiva, på i möjligaste mån detaljerade undersökningar grundade arbetsplaner bleve det möjligt att med större säkerhet bedöma, i vad mån det av kommissionen nu överslagsvis beräknade beloppet, cirka 5,885,100 kronor, för utförande av de arbeten, som skulle erfordras för fiskehamnsväsendets i Sverige rationella ordnande, kunde komma att erfordra höjning.

I fråga om underhållskostnaden för hamnarbetena ansåge ämbetsverken ett belopp av 2 procent av den totala anläggningskostnaden vara tillräckligt.

Ämbetsverken erinrade vidare, att kommissionen förslagsvis antagit, att samtliga de till en byggnadskostnad av cirka 5,085,100 kronor beräknade hamnarbetena skulle kunna bringas till utförande under en byggnadstid av 5 år.

Efter en jämförelse med förhållandena, sådana de utvecklats i Norge, framhöllo ämbetsverken, att det icke syntes antagligt att man här i Sverige lämpligen skulle kunna genomföra samtliga de av kommissionen förordade hamnarbetena på den av kommissionen föreslagna byggnadstiden av 5 år. Kunde man antaga — fortsatte ämbetsverken — att samtliga de av kommissionen förordade hamnarbetena jämte anskaffande av arbetsmateriel och upprättande av arbetsplaner kunde komma att slutföras på en tid av 15 år, borde man, med hänsyn bland annat därtill att vissa av de i kommissionens ungefärliga beräkningar använda prisen under förhandenvarande förhållanden vore låga, jämväl taga hänsyn till en möjlig stegring i arbetslöner och pris å materialier av i genomsnitt för byggnadsperioden ända till 20 à 25 procent. Den av kommissionen beräknade anläggningskostnaden 5,085,100 kronor skulle sålunda av denna anledning kunna komma att ökas till cirka 6,356,400 kronor.

Kunde man vidare förutsätta, att vid de definitiva arbetsplanernas utarbetande arbetskvantiteternas kubikmassor komme att visa sig vara av delvis annorlunda och mera svårarbetad beskaffenhet än av kommissionen angivits, ävensom få, i följd av detaljundersökningarna och av behövliga ändringar av de av kommissionen framlagda, endast ungefärliga utkastet och ungefärliga beräkningarna, väsentligen förhöjas, så att av dessa båda orsaker arbetskostnaden måste ökas med måhända 25 procent utöver vad i dessa utkast och beräkningar upptagits, så skulle det förenämnda beloppet av denna anledning kunna komma att ökas till cirka 7,945,500 kronor.

De ovan gjorda antagandena och approximativa beräkningarna kunde — tillade ämbetsverken — såsom delvis beroende av sådana faktorer, som icke vore eller kunde vara kända, endast giva en antydning om, vartill kostnaderna möjligen kunde tendera att uppgå för såväl anläggningen som framtida underhållet av de utav kommissionen förordade hamnarbetena.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid avlåtandet av statsverkspropositionen till 1911 års Riksdag erinrade departementschefen i förevarande ärenden därom, att de av kommissionen verkställda kostnadsberäkningarna utförts under förutsättning, att hela det ifrågavarande hamnbyggnadsarbetet skulle komma att slutföras på en jämförelsevis kort tid. På sätt av ämbetsverken framhållits, syntes dock icke kunna dragas i tvivelsmål, att utförandet av samtliga de utav kommissionen förordade hamnarbetena i själva verket skulle komma att draga en högst väsentligt längre tid. Vid sådant förhållande ansåge departementschefen det svårigen låta sig göra att redan i frågans dåvarande läge överblicka förhållandena, sådana de under hela byggnadstiden skulle komma att gestalta sig, eller att med anspråk på någon tillförlitlighet beräkna de kostnader, vartill arbetenas utförande enligt den framlagda planen i verkligheten skulle komma att uppgå. Redan på grund härav syntes en klok omtanke mana till att icke genast fatta beslut om utförande av ett större antal hamnbyggnader, än som kunde med säkerhet fullbordas under en någorlunda kort tid.

Departementschefen framhöll vidare, att i den av kommissionen föreslagna hamnanläggningskostnaden, 4,650,300 kronor, inginge 15 procent förhöjning å de ursprungligen beräknade kostnaderna, vilken förhöjning vore avsedd att täcka bland annat utgifter, som för staten erfordrades för kontroll under arbetenas utförande. Ehuru vid bestämmande av slutsumman 4,650,300 kronor hänsyn säkerligen tagits jämväl till kostnaderna för vissa förberedande arbeten, såsom uppgörande av

detaljerade ritningar och arbetsplaner m. m., syntes likväl försiktigheten bjuda att för sådana kostnader öka slutsumman med 1 procent av anläggningskostnaden, till vilket procenttal dylika förberedande arbeten kunde uppskattas.

Beträffande de hamnar, som först skulle kunna komma i fråga att utföras, anförde departementschefen, att anledning icke syntes föreligga att frångå den ordningsföljd, vari hamnarna av kommissionen upptagits, och hemställde departementschefen om framställning till Riksdagen om beviljande av anslag till utförande av de hamnanläggningar, som i ovan intagna förteckning utmärkts med nr 1—6, nämligen hamnarna vid Träslöv och Glommen i Hallands län, Grundsund och Hönö-Klåva i Göteborgs och Bohus län, Kivik i Kristianstads län samt Gislöv i Malmöhus län.

Kostnaden för dessa sex hamnbyggnader hade av kommissionen beräknats till följande belopp, nämligen för:

Träslöv	kronor	315,000: —
Glommen	»	292,000: —
Grundsund	»	224,000: —
Kivik	»	67,000: —
Hönö-Klåva	»	99,000: —
Gislöv	»	174,000: —
Summa kronor		1,171,000: —

Med 1 procent förhöjning skulle sammanlagda kostnaden för dessa sex hamnar således uppgå till i runt tal 1,183,000 kronor, vilket belopp departementschefen ansåge böra fördelas på en tid av sex år med början år 1912, vadan för vart och ett av byggnadsåren skulle erfordras i avrundat tal 198,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t föreslog därefter i statsverkspropositionen, att Riksdagen måtte, till bestridande av kostnader för utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de av fiskehamnskommissionen uppgjorda planer av hamnbyggnader vid Träslöv och Glommen i Hallands län, Grundsund och Hönö-Klåva i Göteborgs och Bohus län, Kivik i Kristianstads län samt Gislöv i Malmöhus län, bevilja ett anslag av 1,183,000 kronor samt därav på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp av 198,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t funne gott meddela, för ifrågavarande ändamål användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än

även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore avsedd att i hamnarna bedrivas, borde för det gemensamma behovet avsöndras. Under det att Eders Kungl. Maj:t sålunda ifrågasatt, att till en början beslut skulle fattas om utförande allenast av de sex fiskehamnar, som kommissionen ansett vara mest av behovet påkallade, föreslogs emellertid av enskilda motionärer, att redan vid 1911 års riksdag beslut skulle fattas om utförandet av samtliga de av kommissionen till utförande i första hand förordade hamnarna, som skulle helt och hållet bekostas av staten. Beräknat på sätt av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts, d. v. s. de av kommissionen beräknade kostnaderna med tillägg av en procent därav för täckande av vissa utgifter för förberedande arbeten, skulle enligt motionärernas förslag erfordras ett anslag av i runt tal 2,788,000 kronor, varav för år 1912 skulle, vid antagande av den av motionärerna förslagsvis beräknade tid för arbetenas utförande av 12 år, erfordras ett belopp, likaledes i avrundat tal, av 232,000 kronor. Riksdagen ansåg sig böra bifalla motionärernas framställning och beviljade sålunda, till bestridande av kostnader för utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de av fiskehamnskommissionen uppgjorda planer av hamnbyggnader vid Träslöv, Glommen, Grundsund, Kivik, Hönö-Klåva, Gislöv, Grönhögen, Hellevik, Nogersund, Herrevik, Smögenholmarna, Värskär, Byxelkrok, Gäddbäcksund, Stenshamn, Bergö, Fågelsund, Sanna (å Bremön), Lutterhorn, Kapelludden, Grisslan, Stendörren, Långö (vid Sävsundet) och Bokö ett anslag av 2,788,000 kronor samt anvisade därav på extra stat för år 1912 ett belopp av 232,000 kronor, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t funne gott meddela, för ifrågasvarande ändamål användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore avsedd att i hamnarna bedrivas, borde för det gemensamma behovet avsöndras.

I sammanhang härmed anhöll Riksdagen, i anledning av i ämnet väckta motioner, hos Eders Kungl. Maj:t dels om framläggande, i mån som förhållandena det medgäve och den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordning för hamnföretagens utförande ej rubbades, av förslag till utförande av de sju återstående utav fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade hamnföretag, till vilkas utförande medel ej redan beviljats.

Uti statsverkspropositionen till 1912 års Riksdag föreslog därefter Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att av det utav 1911 års Riksdag enligt det föregående beviljade hamnbyggnadsanslaget å 2,788,000 kronor på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp av 232,000 kronor, att enligt

de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t funne gott meddela, för ifrågavarande ändamål användas under enahanda villkor, som av 1911 års Riksdag beslutats.

Denna framställning bifölls av Riksdagen.

Beträffande användningen av de för ifrågavarande ändamål sålunda beviljade medel hava väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen uti skrivelse den 24 september 1912 till Eders Kungl. Maj:t anmält, att förstnämnda styrelse redan hösten 1911 gått i författning om påbörjande och bedrivande av de noggranna och detaljerade undersökningsarbeten med plan- och djupmätningar samt grundborrningar m. m., vilka å samtliga beslutade hamnbyggnadsplatser måste föregå utarbetandet av definitiva arbetsplaner. Sådana undersökningar voro nu avslutade för hamnanläggningarna vid Träslöv, Glommen, Grundsund, Hönö-Klåva, Gislöv, Smögen, Långö och Stendörren samt påginge vid Hellevik, Stenshamn, Grönhögen, Byxelkrok, Bokö, Värskär och Sanna. Vidare har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samma skrivelse anfört, att styrelsen funne nödvändigt, för att staten skulle kunna genom styrelsen övertaga underhållet av de beslutade hamnanläggningarna, att, på sätt fiskehamnskommissionen jämväl föreslagit, i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anordnades en särskild avdelning, som kunde från början omhändertaga det omfattande och krävande bestyret med arbetsplaners upprättande och hamnanläggningarnas utförande. Å denna avdelning skulle utarbetas definitiva byggnadsritningar, byggnadskostnadsberäkningar, arbetsbeskrivningar, specifikationer samt förslagskontrakt i så fullständigt skick, att de kunde utgöra tillförlig grund för entreprenad-anslagnas infordrande. Hela det tekniska omhändertagandet av hamnbyggnadsarbetena komme sålunda att åligga denna avdelning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Avdelningar med underlydande vid byggnadsarbetena placerade ingenjörer och biträden borde enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt under byggnadsperioden anordnas endast på extra stat samt kostnaderna för avdelningen under samma period påläggas byggnadsarbetena och utgå från de årligen anslagna byggnadsmedlen och därför uppföras i de förslag till användande av dessa medel, som årligen komme att till Kungl. Maj:t ingivas. Först med stöd av den sålunda under byggnadsperioden vunna erfarenheten, vore det, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt, möjligt att bestämma det antal befattningar, vartill personalen kunde efter underhållsperiodens inträdande inskränkas, och vilka befattningar då borde uppföras å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ordinarie stat.

Härefter har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse den 6

november 1912 till Eders Kungl. Maj:t avgivit förslag till organisation för en sådan särskild avdelning inom styrelsen, som nyss nämnts, ävensom till den för avdelningen behövliga personalens avlöning. I fråga om hamnavdelningens organisation har styrelsen föreslagit, att chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tekniska byrå skulle med föredragningsskyldighet inför styrelsens chef och med bibehållande av sin ställning såsom ledamot av styrelsen anställas som avdelningschef för hamnavdelningen med åliggande

att ansvara för avdelningens arbete och att sålunda under styrelsen låta utföra erforderliga undersökningar, upprätta arbetsplaner med kostnadsförslag och arbetsförslag och arbetsbeskrivningar samt specifikationer till de olika fiskehamnsanläggningarna ävensom uppgöra förslag till kontrakts- och övriga bestämmelser till grund för arbetenas utbudande på entreprenad,

att utöva överkontrollen över de fiskehamnsanläggningar, som vore under utförande, att meddela instruktioner för de vid de skilda arbetena anställda kontrollanterna och posthavande ingenjörerna samt att övervaka, att dessa utövade sina åligganden på föreskrivet sätt,

att granska från kontrollanter och posthavande inkommande rapporter samt vidtaga alla åtgärder, som kunde föranledas av dessa,

att granska från entreprenörerna inkommande likvidationslistor m. m. samt att pröva och attestera därav beroende utanordningar, samt

att genom inspektionsresor till arbetsplatserna personligen följa och övervaka byggnadsarbetenas utförande,

chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen dock obetaget att, för särskilt ärendes behandling, ålägga hamnavdelningens chef att handlägga sådant ärende.

Såsom biträden å hamnavdelningen skulle erfordras:

en hamningenjör, som skulle biträda chefen i hans åligganden och särskilt vid utarbetandet av arbetsplaner och arbetsbeskrivningar samt kostnadsberäkningar, handlägga arbetsrapporterna samt bereda de ärenden, som tillhörde hamnavdelningen;

två biträdande ingenjörer för alla de med upprättande av arbetsplanerna förenade rit- och konstruktionsgöromålen;

samt, åtminstone tidtals, ett kvinnligt biträde för maskinskrivning.

Från avdelningen skulle vidare utgå kostnaden för bestridande å administrativa avdelningen av arbetet med fiskehamnarnas entreprenadkontrakt, räkenskaper och medelsförvaltning, utanordningar till entreprenörerna m. m.

För varje fiskehamnsanläggning skulle under väg- och vattenbygg-

nadsstyrelsen den närmaste kontrollen utövas av distriktstjänsteman, varjämte den dagliga tillsynen skulle tillkomma en på arbetsplatsen stationerad posthavande ingenjör, vilken det skulle åligga att med noggrannhet och efter givna instruktioner följa och övervaka arbetena samt däröver avgiva rapporter till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I fråga om personalens avlöning har styrelsen vidare anfört följande.

Uppdraget att planlägga fiskehamnsanläggningarna på sådant sätt, att lugna och trygga hamnar av tillräcklig rymlighet och tillräcklig styrka och motståndskraft erhöles, vore synnerligen maktpåliggande och ansvarsfullt samt förutsatte särskild sakkunskap och erfarenhet rörande byggnader i havet. Det finge då ock anses skäligt, att det arvode för uppdraget i fråga, som skulle utgå under den tid byggnadsarbetena fortginge och, liksom övriga arvoden åt hamnavdelningens personal, bestridas av den i kostnadsberäkningarna för varje hamnanläggning redan inberäknade tilläggsprocenten för oförutsedda utgifter, stormskador, entreprenörens arbetsledning och entreprenörsvinst, undersökningar och utarbetande av arbetsplaner samt arbetenas övervakande m. m., bestämdes uteslutande med avseende fäst at uppdragets särskilda vikt och betydelse.

På grund härav och då uppdraget endast vore av tillfällig natur och icke att jämföra med ordinarie lön på stat och därmed förenade förmåner, funne väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att såsom arvode åt chefen för hamnavdelningen ett mindre belopp än 12,000 kronor för år icke skäligen borde ifrågakomma.

Såsom arvode åt hamningenjören å avdelningen ville styrelsen föreslå ett belopp av 6,000 kronor för år, varjämte föresloges åt de tvenne tillsvidare å hamnavdelningen behövlige biträdande ingenjörerna ett sammanlagt arvodesbelopp av 7,200 kronor, för år räknat, samt åt ett kvinnligt biträde för maskinskrivning att arvode av 1,200 kronor, likaledes för år räknat, vilka sistnämnda arvoden icke skulle utgå annat än under den tid, som åtginge för utarbetande av arbetsplaner m. m. till fiskehamnsanläggningarna.

Slutligen erfordrades ett belopp av 1,200 kronor för år räknat till bestridande å administrativa avdelningen av arbetet med entreprenadkontrakt, räkenskaper, medelsförvaltning, utanordningar till entreprenörerna m. m.

Till distriktstjänsteman såsom kontrollant samt till posthavande ingenjör för det dagliga övervakandet av arbetet å byggnadsplatsen ansåge styrelsen böra utgå ersättning till belopp av, sammanlagt för

båda, 600 à 700 kronor per månad, på sätt hittills skett vid enstaka tillfällen, då armerade betonbroar varit under utförande.

Uti skrivelse den 30 september 1912 har vidare väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hos Eders Kungl. Maj:t anmält, att styrelsen komme att under loppet av år 1913 utarbета fullständiga planer till så vitt möjligt samtliga återstående av de utav Riksdagen till utförande beslutade 24 fiskehamnar, som skulle helt och hållet byggas av staten. Så snart planerna för de hamnar, vilka först borde komma till utförande, blivit av Eders Kungl. Maj:t prövade och fastställda, komme byggnadsarbetena att utbjudas på entreprenad, och torde arbetena sålunda kunna taga sin början redan med ingången av år 1913 samt därefter komma att bedrivas med den kraft och skyndsamhet, som sakens natur och Riksdagens härutinnan uttalade önskan krävde.

Under år 1914, då, som nämnts, alla hamnplanerna beräknades så vitt möjligt föreligga färdiga, såge styrelsen sig även i stånd att bedriva arbetena i hela den omfattning, det kunde lyckas styrelsen att erhålla antagbara entreprenadanbud å arbetenas utförande, och i följd härav erfordrades för år 1914 ett avsevärt större anslag än de 232,000 kronor, vilka blivit anvisade för vart och ett av åren 1912 och 1913.

Slutligen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med skrivelse den 8 november 1912 till Eders Kungl. Maj:t överlämnat av styrelsen upprättade arbetsplaner för fiskehamnsanläggningar vid Träslöv och Glommen i Hallands län samt Grundsund och Hönö-Klåva i Göteborgs och Bohus län, under hemställan att Eders Kungl. Maj:t måtte fastställa dessa planer att lända till efterrättelse vid hamnarbetenas utförande, ävensom bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att gå i författning om dessa arbetens utförande på entreprenad. Av de sålunda ingivna arbetsplanerna omfattar den för fiskehamnsanläggning vid Grundsund upprättade planen två alternativ, avseende, det ena, alternativet A, en hamnanläggning av den utav fiskehamnskommissionen föreslagna storlek, och det andra, alternativet B, en anläggning med väsentligen rymligare hamnbassäng än uti förstnämnda alternativ angivits. De tre återstående arbetsplanerna avse anläggningar, som vad de föreslagna hamnarnas storlek beträffar stå i huvudsaklig överensstämmelse med de av fiskehamnskommissionen för ifrågavarande platser uppgjorda förslag.

De arbetsplanerna åtföljande kostnadsberäkningarna visa, att utförandet å omförmälda fyra platser av hamnanläggningar enligt de nu ingivna arbetsplanerna skulle betinga en anläggningskostnad av 1,865,100 kronor, därest för hamnanläggningen vid Grundsund det mindre alterna-

tivet A väljes, men ända till 2,285,300 kronor, därest för sistnämnda anläggning det större alternativet B skulle komma till utförande.

Ifrågavarande fyra hamnanläggningar, vilka uti den av fiskehamnskommissionen föreslagna byggnadsföljd upptagits under nr 1, 2, 3 och 5, hava emellertid av kommissionen beräknats draga en sammanlagd byggnadskostnad av allenast 930,000 kronor, en kostnadssumma, som enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar alltså skulle komma att stiga till mera än dubbla beloppet, även om endast det mindre alternativet för hamnanläggningen vid Grundsund komme till utförande. För utredning om anledningen till denna betydande kostnadsökning har departementschefen från chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens byrå för tekniska ärenden, överstelöjtnanten O. Z. Ekdahl, fått mottaga en av honom författad promemoria angående byggnadssätt och byggnadskostnader för nu ifrågavarande fyra fiskehamnsanläggningar.

Beträffande den högst väsentliga skillnaden mellan å ena sidan den av fiskehamnskommissionen beräknade kostnaden för hamnanläggningar vid Träslöv, Glommen, Grundsund och Hönö-Klåva, vilken kostnadsberäkning legat till grund för 1911 års riksdagsbeslut i frågan, samt å andra sidan den kostnad, som enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nu gjorda beräkningar ifrågavarande fyra hamnanläggningar skulle betinga, vilken skillnad uppgår till icke mindre än 935,100 kronor (respektive 1,355,300 kronor, därest i fråga om hamnanläggningen vid Grundsund det större med B betecknade alternativet skulle komma till utförande) erinrar nu departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, hurusom redan i det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt avgivna utlåtande, varmed ämbetsverken till Eders Kungl. Maj:t överlämnade fiskehamnskommissionens betänkande och förslag, dessa ämbetsverk framhöllo, att den av kommissionen för av densamma föreslagna hamnanläggningar uppgjorda kostnadsberäkning grundades allenast å de utkast till hamnplaner, som av kommissionen utarbetats, samt att sedan fullständigt detaljerade arbetsplaner blivit upprättade för varje särskilt arbete, det torde visa sig, att arbetskvantiteternas kubikmassor vore större och av mera svårarbetad beskaffenhet än av kommissionen antagits, i följd varav kostnaderna för arbetena komme att ställa sig högre än av kommissionen beräknats. Genom de noggranna detaljundersökningar och grundborrningar, som styrelsen låtit utföra å platserna för de beslutade hamnanläggningarna vid Träslöv, Glommen, Grundsund och Hönö-Klåva, har, anför departementschefen vidare, styrelsen också ansett ådagalagt, att på grund av bottenens beskaffenhet, havsvattnets

inverkan å materialet och de övriga omständigheter, som finnas angivna i ovannämnda av överstelöjtnanten Ekdahl upprättade promemoria, såväl grundläggningen som byggandet av ifrågakomna hamnar måste, därest desamma skola bliva motståndskraftiga, ske i väsentlig mån annorlunda än kommissionen förutsatt och att i följd härav kostnaderna komma att vida överstiga de beräknade.

Ehuru, vad hamnanläggningen vid Grundsund beträffar, det större förslaget, alternativet B, av Ekdahl förordats till utförande, särskilt på den grund, att detsamma skulle medgiva förläggande inom av vågbrytaren skyddade lägen av ett väsentligt ökat antal fiskefartyg av större dimensioner och härigenom kunna underlätta en framtida utveckling av ortens fiske, har departementschefen dock icke ansett sig kunna förorda detsamma till utförande. Enligt vad departementschefen säger sig hava inhämtat lära naturförhållandena vid Grundsund medgiva, att *större* fiskefartyg kunna utan risk förläggas utanför läget av den i sistnämnda alternativ ingående vågbrytaren, varjämte han fäster uppmärksamheten på, att i närheten av Grundsund finnas goda och rymliga hamnar vid Lysekil, Fiskebäckskil och Gullholmen. Departementschefen finner det vidare uppenbart, att ett godkännande av detta alternativ — vars utförande komme, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar, att draga en kostnad, som med mer än 400,000 kronor överstiger kostnaden för en hamnanläggning vid Grundsund av den utav fiskehamnskommissionen föreslagna omfattning — skulle innebära ett tydligt frångående av Riksdagens beslut i fråga om storleken och planen för denna hamn.

Departementschefen omnämner även, att, enligt vad överstelöjtnanten Ekdahl meddelat, kostnaderna för utförande av övriga i kommissionens betänkande föreslagna och av Riksdagen beslutade hamnbyggnader icke kunna angivas, förrän fullständiga arbetsplaner för desamma blivit uppgjorda, men att sannolikt vore, att kostnaden för samtliga hamnanläggningarna komme att inalles belöpa sig till ungefär dubbelt så stort belopp som av kommissionen beräknats.

Departementschefen förklarar emellertid, att, oaktat sålunda betydligt större kostnader än förut antagits säkerligen krävas för anläggandet av icke blott de fyra hamnar, beträffande vilka definitiva arbetsplaner nu föreligga, utan även övriga beslutade hamnar, desamma likväl synas honom böra komma till utförande i enlighet med av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter grundliga undersökningar å ort och ställe upprättade arbetsplaner, såvitt dessa i avseende å hamnarnas storlek och omfattning stå i överensstämmelse med kommissionens förslag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild hamnavdelning i styrelsen biträdades av departementschefen. Mot den för avdelningen av styrelsen föreslagna organisationen har departementschefen ej haft annat att erinra än att chefsskapet för avdelningen icke syntes honom böra, på sätt styrelsen föreslagit, vara ovillkorligen bundet vid befattningen som chef för styrelsens tekniska byrå, utan att det torde böra bero på Eders Kungl. Maj:t att för vissa år i sänder av byggnadsperioden till innehavare av denna chefsbefattning utse därtill kvalificerad person även utom styrelsen. Beträffande kostnaderna för sagda avdelning har departementschefen icke haft anledning till annan erinran än att det arvode, som enligt styrelsens förslag skulle tillkomma avdelningens chef, eller 12,000 kronor för år räknat, syntes honom väl högt, och anser departementschefen samma arvode böra lämpligen bestämmas till 10,000 kronor.

Såsom av det anförda framgår komma kostnaderna för utförandet av nu ifrågavarande fyra hamnanläggningar enligt de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställda och på överstelöjtnanten Ekdahls ovannämnda promemoria grundade beräkningar att högst betydligt överstiga dem, som upptagits i de av fiskehamnskommissionen uppgjorda överslagsberäkningarna. Även om man kunde haft anledning förvänta, att dessa sistnämnda beräkningar skulle visat sig vara grundade på en omsorgsfullare utredning och en noggrannare kännedom om de på byggnadskostnaderna inverkan förhållandena vid de olika hamnarna än vad nu befunnits vara fallet, synes emellertid angivna omständighet, då Riksdagen redan fattat beslut om byggandet på statens bekostnad av berörda fiskehamnar, icke böra föranleda till ett frångående av detta beslut, vilket förestavats av statsmakternas intresse för höjandet och en fortsatt utveckling av den för vårt land så viktiga näringsgrenen havsfisket. Riksdagen anser sålunda för sin del, att de redan beslutade hamnanläggningarna — såväl de, om vilka nu närmast är fråga, som övriga här ovan omförmälda — böra, därest icke särskilda oberäknade förhållanden skulle inträffa, komma till stånd och att därvid avvikelser ej bör ske från den ursprungligen fastställda ordningsföljden. I fråga om ökningen i kostnaderna torde, även om berättigade anmärkningar kunna framställas mot de först uppgjorda överslagsberäkningarna, dock, såsom även av departementschefen framhållits, böra bemärkas, dels att dessa grundats allenast å utkast till hamnplaner, varför några fullt tillförlitliga kostnadsberäkningar icke kunnat uppgöras, dels ock att de ökade kostnaderna jämväl föranletts av ett vida solidare och för ham-

narnas framtida bestånd betryggande byggnadssätt än det ursprungligen föreslagna.

Vad nu särskilt angår de fyra hamnar, för vilka fullständiga arbetsplaner föreligga, har Riksdagen med den ståndpunkt, som Riksdagen intager till lösandet av fiskehamnsfrågan i dess helhet, ej något att erinra mot, att de tre hamnanläggningarna vid Träslöv, Glommen och Hönö-Klåva komma till utförande i enlighet med de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen numera utarbetade planer och kostnadsförslag. Beträffande däremot hamnanläggningen vid Grundsund, vilken Eders Kungl. Maj:t föreslagit skola utföras enligt det här ovan angivna, med A betecknade alternativet, har Riksdagen icke blivit övertygad att med ett sådant verkställande av anläggningen i fråga fiskläget Grundsunds berättigade intressen skulle bliva fullt tillgodosedda. På grund av vad Riksdagen inhämtat av de till ärendet hörande handlingarna och i övrigt kommit till Riksdagens kännedom lärer det nämligen kunna ifrågasättas, huruvida genom ett dylikt utförande tillräckligt utrymme i hamnen ens komme att beredas de för närvarande vid fiskläget befintliga fartyg och båtar och synes i allt fall, då dessas antal väl kommer att väsentligt ökas med den utveckling, som fiskläget efter hamnens inrättande med visshet torde komma att gå till mötes, icke utan skäl kunna betvivlas, att hamnen, så som den nu blivit föreslagen att inrättas, för framtiden skulle erbjuda möjlighet att hysa alla fisklägets fartyg och båtar. Därest emellertid möjlighet förefinnes att genom en mindre kostsam upp-
muddring av de inre delarna av hamnen utvidga densamma, skulle måhända med det ökade utrymme, som härigenom vunnas, plats kunna beredas åt ytterligare ett ej ringa antal båtar och på sådant sätt hamnen, även om den i övrigt byggdes enligt alternativet A, bliva för fiskläget fullt tillfredsställande. Skulle det emellertid visa sig, att en tillfyllestgörande utvidgning av hamnen, såsom nu blivit ifrågasatt, icke kan äga rum, bör frågan om sättet för hamnanläggningens utförande tagas under förnyat övervägande, därvid avseende särskilt bör fästas å såväl det nuvarande som framtida behovet av utrymme för de till fiskläget hörande fartygen och båtarna. Innan ifrågavarande hamnanläggning bringas till utförande, bör därför ytterligare utredning i ärendet ske och med det definitiva beslutet om sättet för hamnens byggande anstå i avbidan på denna utredning, vilken torde kunna ske så snart, att förslag kan föreläggas nästkommande års riksdag.

Vad Riksdagen sålunda anfört i fråga om den föreslagna hamnanläggningen vid Grundsund bör emellertid icke föranleda någon minskning i det av Eders Kungl. Maj:t för fiskehamnars byggande äskade anslag.

Riksdagen har haft sin uppmärksamhet fästad därå, att något förslag nu icke framlagts rörande den i förteckningen över de hamnar, om vilkas byggande beslut fattats, såsom nr 4 upptagna hamnen vid Kivik i Kristianstads län. Rörande anledningen härtill har Riksdagen inhämtat, att vid tiden för avlämnandet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i ämnet fullständiga kostnadsberäkningar för denna hamnanläggning ännu icke hunnit verkställas. Då emellertid numera arbetsplan och kostnadsförslag för hamnen lära hava utarbetats, torde något eftersättande av orsintresset vid Kivik icke behöva befaras.

Vad härefter angår förslaget om inrättandet av en särskild hamnavdelning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har Riksdagen ansett behovet av en dylik avdelning genom den i ärendet förebragta utredningen fullt ådagalagt, varför Riksdagen icke har något att erinra mot förslaget i denna del. Kostnaderna för denna hamnavdelning hava för tiden intill utgången av år 1914, varunder, enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ställt i utsikt, arbetet med arbetsplanerna för samtliga av Riksdagen beslutade hamnanläggningar skulle slutföras, beräknats till 25,600 kronor för år, därav 10,000 kronor till avdelningens chef, 6,000 kronor till arvode åt hamningenjören, 1,200 kronor för arbetet med upprättande av entreprenadkontrakt, 7,200 kronor till arvoden åt två biträdande ingenjörer samt 1,200 kronor till arvode åt en maskinskriverska. Kostnaderna för hamnavdelningen skola enligt förslaget utgå av de för hamnbyggnaderna anslagna medlen. Mot beloppet av de sålunda beräknade kostnaderna för hamnavdelningen och sättet för dessas gäldande har Riksdagen icke något att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får Riksdagen härigenom för Eders Kungl. Maj:t anmäla, att Riksdagen *dels* av det utav 1911 års Riksdag beviljade anslaget å 2,788,000 kronor till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa utav fiskehamnskommissionen föreslagna hamnar å extra stat för år 1914 anvisat ett belopp av 464,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t må finna gott meddela, för ifrågavarande ändamål användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att i hamnarna bedrivs, bör för det gemensamma behovet avsöndras, *dels ock* medgivit, att kostnaden för anordnande under byggnadstiden, på sätt i statsrådsprotokollet angivits, av en särskild hamnavdelning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må utgå från de för byggande av omförmälda hamnar anslagna medel.

Tillika får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyad utredning i fråga om utförandet av fiskehamnsanläggningen vid Grundsund samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 9 april 1913.

Med undersåtlig vördnad.